

Pakri linnuala ranniku haudelinnustiku ja rändel peatuvate veelindude inventuur

Aruanne

Töö tellija: MTÜ Eesti Ornitoloogiaühing

Registrikood: 80041898

Aadress: Veski 4, 51005 Tartu

Telefon: +372 7422195

Kontaktisik: Joosep Tuvi

Töö teostaja: Aves OÜ

Registrikood: 12456716

Aadress: Taara pst 1-28, 51005 Tartu

Telefon: +372 5287694

Kontaktisik: Kaarel Võhandu

Projekti rahastaja: SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, Keskkonnaprogramm

Tartu 2016

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
2. METOODIKA	4
3. SEIRE TULEMUSED	5
3.1. SAAREPESITSEJAD	5
3.2. RUKKIRÄÄGU LOENDUS.....	10
3.3. ROOSTIKE LOENDUSED.....	10
3.4. RÄNDE LOENDUSED	12

4. LISAD

1. Tehniline kirjeldus
2. Metoodika
3. Saarepesitsejad (Mapinfo kiht)
4. Pakri_EELIS (Mapinfo kiht)
5. 2016-05-24 Pakri1 (GPS teekond)
6. 2016-05-25 Pakri2 (GPS teekond)
7. 2016-05-26 Pakri3 (GPS teekond)
8. 2016-05-27 Pakri4 (GPS teekond)
9. 2016-06-13 Pakri5 (GPS teekond)
10. 2016-06-14 Pakri6 (GPS teekond)
11. CRECRE (Mapinfo kiht)
12. CRECRE_EELIS (Mapinfo kiht)
13. 2016-06-13 CRECRE (GPS teekond)
14. 2016-06-14 CRECRE (GPS teekond)
15. Roostiku_punktid (Mapinfo kiht)
16. Roostik (Mapinfo kiht)
17. Roostik_EELIS (Mapinfo kiht)
18. 2016-05-29 Roostik1 (GPS teekond)
19. 2016-06-05 Roostik2 (GPS teekond)
20. Pakri_ranne (Exceli tabel)
21. Pakri linnuala arvukused 2016 (Exceli tabel)

1. Sissejuhatus

Pakri hoiuala on moodustatud 2005. aastal samanimelise linnuala ja maastikukaitseala baasil. Hoiuala pindala on 21039 ha, millest üle 90% moodustab mereala. Suurima maismaa ala moodustavad Pakri saared ja nende lähedased laiud. Rannikumere lõik, mis kuulub hoiualasse, ulatub Vihterpalu lahest Vintses kuni Vääna-Jõesuu supelrannani, jättes välja Paldiski sadamate ala.

Varasemad põhjalikumad linnustiku inventuurid on tehtud kaitsekorralduskava koostamise käigus 2000. aastal. Selle kohaselt esines Pakri poolsaarel ja saartel kokku 138 liiki linde. Viimane pesitsevate lindude loendus Pakri saartel on läbi viidud 2008. aastal Monika Lauritsa poolt.

Esimeses Tähtsate Linnualade kokkuvõttes (2000) olid Paldiski laht ja Lahepere ning Lohusalu lähed eraldi. Paldiski laht oli silmapaistev eelkõige aulide (25000 isendit rändeperioodil) koondumisalana. Teistest linnuliikidest loendati 1990 aastatel rohkem sõtkaid (kuni 8000), merivarte (7000), laululuiki (700) ja väikeluiki (>300). Laululuikede osas on Paldiski lahte hinnatud ka Eesti arvukuselt kolmandaks (Matsalu ja Haapsalu lahe järel) rändepeatuspaigaks (Leito, 2000). Lahepere-Lohusalu oli silmapaistev samuti eelkõige aulide rändeaegse peatuspaigana (> 40.000), neile järgnesid sõtkad (3500).

Teises Tähtsate Linnualade kokkuvõttes (Kuus & Kalamees, 2003) on Pakri TLA üks suuremaid ranniku linnualadest, kus olulisel määral peatub viis EL-i Linnudirektiivis nimetatud indikaator-linnuliiki (väikeluik, laululuik, merivart, aul, sõtkas). Neist väikeluige ja laululuige peatuspaik, vastavalt 300 ja 700 isendit, on määratletud C2 kategooriaga - EL-i tasandil ohustatud liikide kogum, kuhu regulaarselt koguneb >1% EL-s ohustatud liigi rändetee populatsioonist. Merivart, aul ja sõtkas on oma koondumisaladega klassifitseeritud C3 kategooriasse - Euroopa tasandil mitteohustatud rändlindude kogum, kuhu regulaarselt koguneb >1% rändepopulatsioonist.

2. Metoodika

Käesoleva linnustiku inventuuri ja aruande teostamise aluseks on Eesti Ornitoloogiaühingu korraldatud riigihanke „Natura 2000 võrgustiku linnualade linnustiku inventuurid“, Pakri linnuala (EE0010129) haudelinnustiku ja rändel peatuvate veelindude inventuuris püstitatud lähteülesanne.

Välitööd teostasid Aves OÜ ornitoloogid Kaarel Võhandu ja Uku Paal. Aruande koostas Kaarel Võhandu.

Pakri linnuala inventuur teostati vastavalt tehnilisele kirjeldusele (Lisa 1) ja ettenähtud metoodikale (Lisa 2). Välitöödel ette tulnud üksikuid erisusi võrreldes metoodikaga on kirjeldatud iga peatüki alguses eraldi. Lisaks kirjeldatakse lühidalt toimunud välitöid ja vajadusel täpsustatakse liikide arvukushinnangute arvutamise loogikat. Inventuuri raames teostati Pakri linnuala haude- ja rändelinnustiku inventuur valitud elupaikades ning liigirühmades. Inventuur põhineb standardiseeritud metoodikal, mis tagab korduvinventuuride võrreldavuse. Projekti tulemusena anti Pakri linnuala kohta kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide arvukushinnangud, leiukohaandmed digiteeriti. Kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide tabel arvukushinnangutega on lisatud aruandele (Lisa 21).

3. Seire tulemused

3.1. Saarepesitsejad

Saarepesitsejate inventuur viidi läbi Väike-Pakri ja Suur-Pakri saartel ning neid ühendaval tammil. Ühekordne hommikune loendus toimus 24.-27. mail 2016 ning 13.-14. juunil 2016. Loendati pesitsevad kaitsekorralduslikult olulised linnuliigid mõlema saare rannikul, rannaniitudel, loopealsetel, rohumaadel ja järvikutes. Kõiki mainitud biotoope katva loendusmarsruudi pikkuseks kujunes 90 km. Kõik kaitsekorralduslikult oluliste linnuliikide vaatlused on kantud Mapinfo kaardikihile „Saarepesitsejad” (Lisa 3) ja pindalaliste piiritletud elupaikadena „Pakri_EELIS” kihti (Lisa 4).

Sinikael-pardi, rääkspardi, tuttvardi, jääkoskla, haha ja tuttpüti puhul loeti suuremates, üle 5 isaslinnuga salkades, paariks ainult emaslindude arv. Üle 20 isendilised salgad loeti mittepesitsejateks. Pesitsevate kaitsekorralduslikult huvipakkuvate liikide loendustulemused ja arvukushinnangud on väljatoodud allpool olevas tabelis.

Tähelepanuväärselt kõrge on maas pesitsevate kurvitsaliste arvukus. Mustsaba-vigle 20-25 paari, suurkoovitaja 40-50 paari, punajalg-tilder 65-75 paari ja kiivitaja 120-130

paari. Maaspesitsevate liikide edu võib olla tingitud röövluse vähesest survest. Nimelt elab saartel pesakond ilveseid, kohalike hinnangul 5-7 isendit. Ilvesed on maha murdnud praktiliselt kõik rebased ja kährikud, mille tagajärjel röövlussurve maas pesitsevatele lindudele on arvatavasti langenud.

Foto 1. Mustsaba-vigle - Pakri saartel arvukas pesitseja

Lisaks kurvitsalistele läheb Pakri saartel väga hästi ka kõrvukrätsul ja soorätsul, keda pesitseb seal vastavalt 10-12 paari ja 3-5 paari. Üllatusena leiti kakkudest ka karvasjalg-kaku pesakond. Karjatamiskoormuse tulemusena on Suur-Pakri ida küljel ja Väike-Pakri edela ja lõuna küljel rannaniidud heas seisundis suure kiivitaja ja

punajalg-tildri populatsiooniga. Väike-Pakri lõunaranna niidul oli võimaliku pesitsejana kohal üks naaskelnokk. Arvukaimad pesitsejad on kahe saare vahel Bjärrgronne laiul elutsevad kormoranid 500-600 paari ja Suur-Pakri Hinkvik-vadi järvis 500 pesaga koloonias naerukajakad. Arvukalt on esindatud ka hõbekajakad (300-350 paari).

Foto 2. Kõrvukrätsu poeg

Tabel 1. Pakri saartel loendatud liikide arvukus

Liigi eesti keelne nimetus	Lad. lühend	Loendatud paaride arv	Pesitsevate paaride hinnanguline arv
Rästas-roolind	ACRARU	4	4-6
Aed-roolind	ACRDUM	5	5-10
Tiigi-roolind	ACRSCI	1	1-3
Vihitaja	ACTHYP	1	1-2
Karvasjalg-kakk	AEGFUN	1	1
Soopart	ANAACU	2	2

Liigi eesti keelne nimetus	Lad. lühend	Loendatud paaride arv	Pesitsevate paaride hinnanguline arv
Luitsnökk-part	ANACLY	35	30-40
Piilpart	ANACRE	4	4-6
Viupart	ANAPEN	5	5-7
Sinikael-part	ANAPLA	77	70-90
Rägapart	ANAQUE	9	9-12
Rääkspart	ANASTR	32	30-40
Hallhani	ANSANS	10	8-12
Sooräts	ASIFLA	5	3-5
Kõrvukräts	ASIOTU	10	10-12
Punapea-vart	AYTFER	10	8-12
Tuttvart	AYTFUL	66	60-75
Sõtkas	BUCCLA	1	1-3
Hiireviu	BUTBUT	3	2-3
Öösorr	CAPEUR	30	25-35
Urvalind	CARMEA	1	0-3
Liivatüll	CHAHIA	15	14-16
Roo-loorkull	CIRAER	4	3-5
Õõnetuvi	COLOEN	4	4-6
Ronk	CORRAX	1	1-2
Kägu	CUCCAN	5	5-7
Kühmnökk-luik	CYGOLO	39	40-45
Väike-kirjurähn	DENMIN	2	2-3
Musträhn	DRYMAR	2	2-3
Tuuletallaja	FALTIN	5	3-5
Väike-kärbsenäpp	FICPAR	5	10-15

Liigi eesti keelne nimetus	Lad. lühend	Loendatud paaride arv	Pesitsevate paaride hinnanguline arv
Lauk	FULATR	6	6-10
Tikutaja	GALGAL	18	20-25
Sookurg	GRUGRU	6	5-7
Merisk	HAEOST	23	20-25
Merikotkas	HALALB	1	1
Väänkael	JYNTOR	2	2-4
Punaselg-õgija	LANCOL	9	10-12
Höbekajakas	LARARG	320	300-350
Kalakajakas	LARCAN	18	15-20
Merikajakas	LARMAR	5	4-5
Naerukajakas	LARRID	685	675-725
Mustsaba-vigle	LIMLIM	23	20-25
Jõgi-ritsiklind	LOCFLU	2	2-3
Võsa-ritsiklind	LOCNAE	2	2-3
Nõmmelõoke	LULARB	2	2-4
Tõmmuvaeras	MELFUS	9	8-12
Jääkoskel	MERMER	56	50-60
Rohukoskel	MERSER	10	10-12
Hänilane	MOTFLA	8	8-12
Suurkoovitaja	NUMARQ	46	40-50
Peoleo	ORIORI	2	2-3
Kormoran	PHACAR	526	500-600
Tuttpütt	PODCRI	3	3-5
Hallpõsk-pütt	PODGRI	1	1-2
Rooruik	RALAQU	1	1

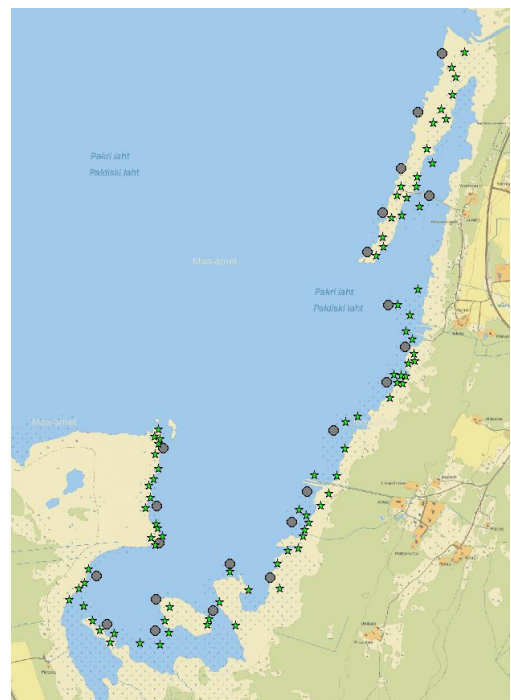
Liigi eesti keelne nimetus	Lad. lühend	Loendatud paaride arv	Pesitsevate paaride hinnanguline arv
Naaskelnokk	RECAVO	1	1
Metskurvits	SCORUS	9	8-10
Hahk	SOMMOL	12	10-20
Randtiir	STEAEA	130	120-140
Väiketiir	STEALB	3	3
Jõgitiir	STEHIR	95	90-100
Vööt-pöösälind	SYLNIS	4	5-8
Ristpart	TADTAD	14	13-15
Teder	TETRIX	8	8-10
Punajalg-tilder	TRITOT	69	65-75
Kiivitaja	VANVAN	121	120-130

3.2. Rukkiräägu loendus

Rukkiräägu loendus viidi läbi ühekordse öise loendusena. Loenduse käigus kaardistati kõik laulvad rukkiräägud Pakri saarte ja Laoküla avamaastikel. Pakri saartel viis loenduse läbi 13. ja 14. juuni öösel Uku Paal. Laoküla rannaniidul teostas 16. juuni öösel loendust Kaarel Võhandu. Lisaks märgiti üles ka kõik muude välitööde käigus kuulnud rukkiräägud. Juhul, kui territooriumid ei kattunud öiste loenduste ajal kuulnud rukkirääkudega, arvestati neid eraldi territooriumina. Kokku registreeriti loenduste käigus 55 rukkiräägu territooriumi. Lisaks rukkirääkudele saadi öistel loendustel andmed metsskurvitsa (8-10 paari), öösorri (25-35 paari) ja kõrvukrätsu (10-12 paari) arvukuste kohta. Kõik rukkiräägu vaatlused on kantud laulvate lindude täpsete asukohtadega Mapinfo kaardikihile „CRECRE” (Lisa 11). Rukkiräägu elupaigad on sisestatud pindalaliste piiritletud elupaikadena „CRECRE_EELIS” kihti (Lisa 12). Muude liikide andmed on „Saarepesitsejate” (Lisa 3) Mapinfo kaardikihis.

3.3. Roostike loendused

Ainuke suurem roostikumassiv Pakri linnualal on Kloostri lahes. Selle roostiku inventeerimine osutus keerukaks ettevõtmiseks tema ligipääsmatuse tõttu. Maismaa poolt lähenedes lõikavad ligipääsu ära Kloostri jõgi ja tema mitmed harud. Mere poolt takistab paadiga ligipääsu väga madal ja rohkete kividega vesi. Esimene öine loendus viidi läbi paadiga 29. mail. Teine varahommikune loendus viidi läbi 5. juunil kummipükstega sumbates. Põlvini muda teeb jalgsi liikumise kohati väga vaevaliseks kuid nii pääseb siiski sügavamale lahesoppi sisse kui paadiga. Aruandes on kasutatud teisel loendusel kasutatud 22 vaatluspunkti. Kõik vaatluspunktid, neist loendatud linnud ja piiritletud elupaigad on kantud Mapinfo kaardikihtidele „Roostiku_punktid”, „Roostik” ja „Roostik_EELIS” (Lisa 15, 16 ja 17).

Pilt 1. Kloostri roostiku vaatluspunktid

Tabel 2. Kloostri roostikus pesitsevate liikide arvukus

Liigi eesti keelne nimetus	Lad. k. lühend	Loendatud paaride arv	Pesitsevate paaride hinnanguline arv
Rästas-roolind	ACRARU	5	5-7
Kõrkja-roolind	ACRSCH	42	45-55
Tiigi-roolind	ACRSCI	3	3-5
Hüüp	BOTSTE	1	1
Rootsiitsitaja	EMBSCH	17	20-25
Tikutaja	GALGAL	2	2-5
Roo-ritsiklind	LOCLUS	2	2-3
Roohabekas	PANBIA	7	10-15
Täpikhuik	PORANA	1	1-2
Rooruik	RALAU	2	2-3

3.4. Rände loendused

Rändel peatuvad veelinnud loeti kokku kolmel korral kevadel ja viiel korral sügisel. Loendati kogu Pakri linnuala maismaa rannikult, 18 vaatluspunktist. Kevadised loendused toimusid 11.-12. aprillil, 22.-23. aprillil, 29.-30. aprillil. Sügisesed loendused toimusid 25.-26. juulil, 29.-31. augustil, 14.-15. septembril, 2.-3. oktoobril ja 24.-25. oktoobril. Rändeloenduste tabel koos täpsete loendusandmetega iga vaatluspunkti kohta on lisatud aruandele (Lisa 20).

Kuna loendamine toimus mandri rannikul asuvatest loenduspunktidest, ei olnud võimalik kokku lugeda avamerel ja Pakri saarte ümbruses peatuvaid veelindusid. Seega on avamerel peatuvate liikide (aul, vardid, vaerad, hahk) arvukus loenduse andmetes tugevalt alahinnatud ning nende puhul tuleks linnuala kohta kasutada varasemate paadi- või lennuloenduste andmeid.

Märkimisväärsel arvul peatus linnualal viuparte (5993), sinikael-parte (2118), väikeluiki (564), laululuiki (380), kümnokk-luiki (1279) ja tuttpütte (764). Väikeluige isendite arv ületab Tähtsate Linnu Alade C2 kategooria - EL-i tasandil ohustatud liikide kogum, kuhu regulaarselt koguneb >1% EL-s ohustatud liigi rändetee populatsioonist, kriteeriumi.

Tabel 3. Rändel peatuvate liikide maksimaalne arv

Liigi eesti keelne nimetus	Lad. k. lühend	Maksimaalne loendatud lindude arv
Vihitaja	ACTHYP	23
Jäälind	ALCATT	1
Soopart	ANAACU	395
Luitsnokk-part	ANACLY	116
Piilpart	ANACRE	988
Viupart	ANAPEN	5993
Sinikael-part	ANAPLA	2118
Rägapart	ANAQUE	6
Rääkspart	ANASTR	248

Hani	Anser sp.	5000
Suur-laukhani	ANSALB	1030
Hallhani	ANSANS	180
Rabahani	ANSFAB	165
Hallhaigur	ARDCIN	214
Kivirullija	AREINT	1
Tuttvart	AYTFUL	1682
Merivart	AYTMAR	954
Hüüp	BOTSTE	2
Mustlagle	BRABER	124
Valgepõsk-lagle	BRALEU	4586
Sõtkas	BUCCLA	1441
Soorüdi	CALALP	133
Suurrüdi	CALCAN	11
Väikerüdi	CALMIN	3
Tutkas	CALPUG	12
Krüüsel	CEPGRY	10
Väiketüll	CHADUB	7
Liivatüll	CHAHIA	54
Roo-loorkull	CIRAER	3
Aul	CLAHYE	6733
Väikeluik	CYGCOL	562
Laululuik	CYGCYG	380
Kühmnokk-luik	CYGOLO	1279
Hõbehaigur	EGRALB	74
Lauk	FULATR	165
Tikutaja	GALGAL	17

Järvekaur	GAVARC	7
Punakurk-kaur	GAVSTE	2
Sookurg	GRUGRU	4
Merisk	HAEOST	13
Merikotkas	HALALB	9
Väikekajakas	HYDMIN	132
Räusk	HYDCAS	2
Höbekajakas	LARARG	2484
Kalakajakas	LARCAN	668
Tömmukajakas	LARFUS	1
Merikajakas	LARMAR	19
Naerukajakas	LARRID	1635
Tömmuvaeras	MELFUS	22
Mustvaeras	MELNIG	5480
Väikekoskel	MERALB	126
Jääkoskel	MERMER	238
Rohukoskel	MERSER	377
Suurkoovitaja	NUMARQ	32
Roohabekas	PANBIA	12
Kormoran	PHACAR	1301
Rüüt	PLUAPR	1
Plüü	PLUSQU	2
Sarvikpütt	PODAUR	7
Tuttpütt	PODCRI	764
Hallpõsk-pütt	PODGRI	11
Naaskelnokk	RECAVO	10
Hahk	SOMMOL	207

Jõgitiir	STEHIR	66
Randtiir	STEAEA	6
Tutt-tiir	STESAN	32
Väikepütt	TACRUF	2
Ristpart	TADTAD	177
Tumetilder	TRIERY	3
Mudatilder	TRIGLA	25
Heletilder	TRINEB	6
Metstilder	TRIOCH	1
Punajalg-tilder	TRITOT	5
Kiivitaja	VANVAN	584